

şarıya dönüktür. Dikkatle gözlemcilik yapılmış bir seyahat her türden yapıt için mükemmel ilham kaynağı olabilir. O nedenle defterler, muhtelif türde kalemler, ses ve görüntü kayıt cihazları, smart telefon, olabiliyorsa ipad, laptop, fotoğraf makinesi ve olabildiğince çok harita götürürüm. Gittiğim yerde gezmek, gözlemlemekten ve not almaktan sonraki en büyük faaliyetim toplayıcılıktır. Metro kartları, perakende satış fişleri, restoran menüleri, konser ilanları, kartvizitler, tur tarifeleri, time-table'lar, yemek tanıtım broşürleri, yerel gazete ve dergiler, yerel aksesuarlar, sigara paketleri, bira markalarının fotoğrafları, şarap resimleri, kartpostallar, peçeteler, kibrit kutuları ve taşınabilir olan her şey. Bunlar, ülkeye dönüp çalışma masanıza oturduğunuzda size ölçsüz ilhamlar sunar. Mekân isimlerini, yer isimlerini, marka isimlerini, insan isimlerini yazılarınızda kullandığınızda müthiş bir gerçeklik efekti yayar ve eserinize güç katar.

Bir yere gitmeden önce orası hakkında yazan önemli yazarların önemli eserlerini mutlaka okumuş olmaya çalışırım. Ama bu, o kente gitmeden önce yapılmış bitmiş olur. Kitabı asla götürmem. Mesela Prag için Kafta, Barcelona için Orwell, Bologna için Buzzati, Venedik için Thomas Man, Paris için Sartre, Petersburg için Dostoyevski vs...

Kemal Varol için yol ve kitap sürekli bir çekişmede

Yıllarca sürekli yeni kitaplar hakkında yazmaktan gelen bir alışkanlıkla, yola çıktığımda yanıma devamlı yeni yayımlanan kitaplardan almaya niyetlenirim. Gittiğim yol benim için yeniyse bu kitapların çoğu doğru dürüst okunmadan kalır, bir bakıma yolun kendisine yenik düşerler. Ama bazı kitaplar tam aksine yolu ele geçirir, yolda olana yeni yollar sunarlar. Yeni kitapların yanı sıra, uzun zamandır okunmayı bekleyen, "beni okumadın" diye vicdan azabı yaşatan bir kitap "belki bu sefer" diye sırt çantasının yolunu tutar. Sıkıldığımda, yolun kendi iç sesine kulak

verip sayfa kenarını kıvrıldığımda "yine mi yarıda kalacağım?" diye sorar. Bazen de yıllar önce okunmuş, yeniden okunma umuduyla saklanmış bir kitap "beni de al yanına" diye seslenir, yolun kendisi kadar şahane bir vaatte bulunur. Yine de, çantaya atılmayı bekleyen onca roman ve öykü kitabının yanında, en kısası sekiz saat olan uzun otobüs yolculuğumda, muhakkak bir şiir kitabı olur çantamda. Yolun kendisine yenildiğimde, başımı otobüsün camından dışarı çevirdiğimde, içimde birkaç dize kalsın isterim belki de.

Gözlerim yorulduğunda, koltukta sağa sola kıvrıldığımda, okumaktan keyif alamaz hale geldiğimde, yola ne için çıktığımı anımsarım sonra. Yarıda kalmış, tamamlanmayı bekleyen hikâyeleri zihnimde toparlamaya çalışır ve yol ile yazmak arasındaki bağı anımsarım uyumaya çalışırken. Bu sene çantamda kendisine yer bulacak kitaplar ise şunlar olacak: "2666" (Roberto Bolano), "Şampiyonların Kahvaltısı" (Kurt Vonegut), "Kapanda Üç Kaplan" (Gaber Infante), "Minima Moralia" (Adorno), "Kadınlar" (Eduardo Galeano)

Sibel Oral seyahate çıkarken ödevlerden kurtuluyor...

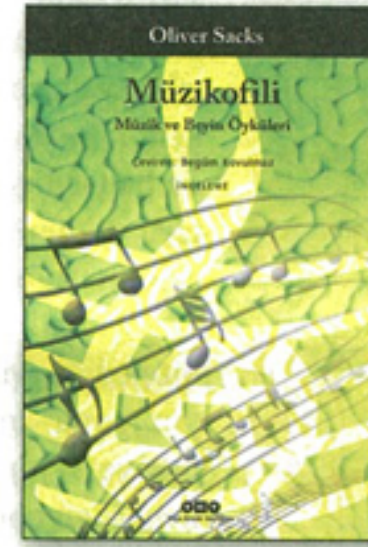
Geçen yaz seyahate giderken yanıma Feridüddin-i Attâr'ın "Mantiku't Tayr"ı almıştım. Deniz kenarında arada gökyüzünde uçan kuşları izleyerek okumalar yaptım, çok da iyi geldi. Bir sonraki seyahatimde Vasconcelos'un "Şeker Portakal"ı romanının mini kitap versiyonunu aldım. Hatta iki seyahat eş-

lik etti bana çantadan hiç çıkmadan. Evet, yıllar sonra "Mantiku't Tayr"ı, "Şeker Portakal"ı okumayı istemek de ihtiyaç benim için. Sonuçta işim kitaplarla olduğu için bir yıl içerisinde elimden, masamdan, kitaplığımdan onlarca kitap geçiyor. Elbette hepsini okumuyorum ama birçoğu hakkında fikir sahibiyim. Kitabı okumasam, yine hem işim hem de okuluk halim gereği haklarında çıkan birçok yazıyı okumak zorundayım. Bu durum çoğu zaman ödev gibi oluyor. Bu yüzden de masamdan ve evdeki kütüphanemden uzaklaşacağım seyahatler esnasında yaptığım seçimlerde kendince anlaşılır nedenlerim var. O dönemki ruh halime, bekleyen ya da özlediğim kitaplara göre değişiyor ve hatta zaman zaman memleketin içinde bulunduğu durum bile bunu belirliyor. Tatil kitabı, seyahat kitabı, light kitaplar, klasikler gibi ayrımlarım yok. Bu yaz Janne Teller'ın "Ağaçtaki" adlı romanını çantama koyacağım. Çünkü yeniden okumam gerektiğini, ona ihtiyacım olduğunu düşünüyorum. Benim seyahat çantamdaki kitaplar sahiden ihtiyaçtan...

Kürşat Başar ihmal ettiklerine borcunu ödüyor.

Seyahate çıkarken, okumaya vakit bulamadığım bir romanı yanıma alırım. Bunun yanı sıra yeni çıkan ve ilgimi çeken kitaplar varsa onların arasından da seçim yaparım. Tabii gittiğim yer, bilmediğim bir yere orayla ilgili bir kitap da mutlaka alırım yanıma. Bu yıl yanımda Oliver Sacks'ın "Müzikofili" adlı kitabı var. Bir de eskilerden bana her zaman keyif veren kitaplarım var. Örneğin onlardan biri de Abdülhak Şinasi Hisar'ın "Çamlıca'daki Eniştemiz" adlı kitabı...

Ercan Kesal'in içinde hep bir şüphe; acaba doğru kitabı mı aldım?

Her yolculuk öncesi valizimi hazırlarken, mutlaka sekiz-on kitap çalışma masamın bir köşesine ayrılmış, giysilerin üzerine konacakları anı beklerler. Onlara dönüp baktığımda, üzerlerinde sessiz bir gurur ve ayrıcalıklı bir ruh hali sezerim nedense. Sahnede en son sıranın kendisine gelmesini bekleyen bir solist edasıyla öylece dururlar masada! Bir valizde olması gereken her neyse konur, en son kapanmadan kitaplar da yerini alır. Genellikle zorlanır ve kapanmaz valiz. Eh, tabii ki kitapların birkaçından vazgeçilecektir. Bu kez, "hangisinden vazgeçsem" sıkıntısı başlar. Tümünün okunacağından ya da hepsinin de hayati bir öneme sahip olduklarından değildir elbette, yine de valizden çıkarıp tekrar masaya koyduğum her kitap, yolculuk boyunca içimde bir sıkıntı olarak kalır. "Hay Allah, bu tercih ettiğimi boşuna mı taşıyorum acaba?", ya da "spor ayakkabıya ne gerek vardı canım, hiç bırakmasa mıydım o kitabı!". Valiz kapanır ve yola çıkılır.

Hangi kitapları alırım yanıma? Güncel ya da popüler kitap derdim hiç olmadı, hâlâ da öyleyim. Öncelikle o günlerde neye dair çalışıyorsam, zaten epeydir onlarla hemhalimdir. Mutlaka o konuda en önemli olduğunu düşündüğüm iki üç tanesini yanıma alırım. Örneğin, bir darbe gecesini yazdığımız senaryo çalışması esnasında bir yıl boyunca tüm seyahatlerimde Talat Aydemir'le ilgili kitaplarla dolaştım.

("Hatıratım", "Ve Talat Aydemir Konuşuyor", "Harbiyeli Aldanmaz", "Bir Darbeci Subayın Anıları", "Türkiye'de Militarizm" vs.)

Bir sürgün hikâyesinin konu edildiği senaryo çalışmasında ise; Edward Said'in "Kış Ruhı" fazlasıyla ilham verdiği için öncelikle onu ve Türkçedeki tüm Edward Said'leri ("Yersiz Yurtsuz", "Kültür ve Emperyalizm", "Şarkiyatçılık", "Kültür ve Direniş") her yolculuğumda taşıdım. A. Tarkovski'nin "Mühürleşmiş Zaman"ı mutlaka alırım. Defalarca okumama rağmen, her okuduğumda yeni bir şey keşfettiğim kitaplardandır. Bunların dışında çantama bir Eduardo Galeano koymaya çalışırım. Hepsini okumuş da olsam, "Kucaklaşmanın Kitabı" ya da "Aynalar" defalarca okunabilir çünkü. Mümkünse bir tane de sinema kitabı koyarım. Coen Kardeşler, A. Kurosava, Kieslowski ya da o günlerde yeni yayımlanmış bir sinema kitabı. Yakın zamanda "Haneke Haneke'yi Anlatıyor" kitabı epeyce tülke gezdi benimle birlikte.

Demir Özlü, çaresiz kalırsa bilmediği bir dilde kitap bile okur

Seyahat çantama okumakta olduğum, ama henüz bitiremediğim bir kitabı koyarım. Ama onun kadar önemli olan bir not defteri ile o sırada çok sevdiğim, kolay yazıma uygun bir kalemi de. Bunlar hiç unutulmaz. Kimilerinin asla ayrılmadığı kitapları vardır; örneğin Don Kişot gibi bir kitabı çantasına yerleştirene ne mutlu. Ama benim böyle bir âdetim yok. Tersine, yanımda o okunması bitmemiş bir kitap varken, gittiğim kentte okunması bana zevk verecek bir kitap ararım. Böylece, bu işe ayırdığım vakitte kentin belli başlı bir iki kitabevini de tanımış olurum. Tersine bir âdetim var: Paris'e her yolculuğumda, mutlaka Saint-Michel Bulvarı'ndaki o büyük kâğıtçı-kitapçıya uğrar Lautréamont'un "Maldoror"unun yeni bir baskısını satın alırım. Mutlaka da yeni bir baskı vardır. Bu yüzden bu kitabın pek çok nüshası vardır bende. 2003 sonbaharında, Berlin'e, "Amerika 1954" adlı romanıma başlamak için iki ay için bana verilmiş bir eve giderken, süre uzun olduğundan yanıma üç-dört kitap almıştım. Çalışırken onlar bittiğinde sıkıntı duydum. Almanca bilmediğim halde bu dilde bir kitap alıp onu okudum.

Kadir Aydemir kendi kitaplarını bir daha...

Her yolculuğumda yanımda Yannis Ritsos ve Pablo Neruda'ya ait en az birer kitap buldururum. Kazancakis'ten bir roman da yer alır genelde. Döne döne okurum bu yazarlarımı. Seçimimi tamamen içgüdüsel yaparım, aradığım edebiyat dili onlarda saklı çünkü. Yazdığım kısa öykü kitaplarından ya da şiirlerinden birini yanıma alırım genelde. Yeniden okurum. Bir başkası gibi okurum. Mesela şu an Ayvalık'tayım ve "Ay Yağmurları" ile "Sonsuz Unutuş" adlı kitaplar yanımda. Zaman geçince başka bir gözle ve eleştirel bakıyor insan yazdığı her şeye. Her kitap ayrıcalıklıdır, ama bazıları derin izler bırakıyor yine de...

